

ՊԱՅՄԱՆՔ
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ԿԱՆԻՍԿ
Տարեկան Վեցամսեայ
Կ. Պոլսոյ համար 6 մէկտ 3 մէկ.
Գումարաց 7 3 1/2

Direction du journal arménien
HAÏRÉNIK CONSTANTINOPLE
20—Bab-Aly djadéssi—20

10 0 Բ Ա Գ Ե Բ 10
ժամրա

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱՅ ՈՐ ԵՒ
Ե. ԳԱՄԱԿ ԵՒ ԳՐԱԲԻՐԱՆ ԿԱՆՈՒՄ ԵՒ ՈՒՂ-
ԴԵՒ ԿԱՆ ՏՏՈՐԵՆ-ԽԱՐԱԳԻՐ Կ. ՊՈԼԻՍ
ԳԱՅՐ ՍԵՐ ԿԱՆՈՒՄԻ ՔԻՒ 20 ՃԻԿԵ-
ԻՆԿԱՆ/ ԿԱՆԱՐԱՆ :

Gérant-Responsable
M. MELIKIAN

ՏԱՄԱՆԻՆԻՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 2111 ՀԻՄՆՈՐԹԻ 18 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1886 (Ն. Տ.) 30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

ԿՈՎԿԱՍԿԱՆ ԴԱՌՆ ԳԱՆՔԱՏՆԵՐ

Ռուսաստանի Հայոց կողմէ դառն աղաղակներ և գանգատներ կը լսուին Յարընտրի դէմ, որոն հաստատութիւնն ոչ միայն ազգային իրաւանց դէմ էր, այլև քաղաքայ չարեաց դուռ մը պիտի բանար։ Թո՛ղ հրճուին մեր Հայ դիւանագէտներն՝ իրենց ազգա-
ֆնաս անօրէնութեան վրայ՝ որոն, սակայն, ծանր ու աղետալի հե-
տեւանքը կը կրեն արդէն մեր հոգեկան ազգայինը։ Հայ վարժա-
րանները ռուսական վարժարանաց կը վերածուին, էջմիածին կատա-
րեղապէս ռուս պաշտօնատուն կը դառնայ, ռուսական բանակներու մէջ Հայ երիտասարդներ, բռնի զինուորագրութեան մը չնորհիւ, բոլորովին պիտի կորսուին, էջմիածնայ պատկան դիւղեր նոր եռանդով մը յարքունիս դրաւե-
լու փորձերը պիտի յաջողին, և այս ամենը կը կատարուի «բացա-
ռական» Կաթողիկոսի հաւանու-
թեամբ։ Իսկ մեր ազգային կոչ-
ուած ժողովն ամենայն անտար-
բերութեամբ սոյն ազգակործան իրողութեանց առջեւ լուռ կը կենայ . . . Մինչդեռ դաս մը նորեկով դիւանագէտներ՝ որ վանի Պօղոսեան և Այօղոսեան պառակտումներու քաղաքական գոյն տալու կը ճգնին օտար թեր-
թերու մէջ, ոչ ինչ չեն խօսիր և չեն բողոքեր Ռուսիոյ մեքենա-
յութեանց դէմ, որոց թերեւս ճախարակն են։ Կովկասու Հայք ոչ կարող են խօսիլ և ոչ գրել ի-
րենց սահմանին մէջ, օգնութիւն կ'սպասեն Պօլսի Հայերէն և նա-
մակներ կը տեղացնեն այս կող-
մերը, նամակներ՝ որ կը հաստա-
տեն դժբաղդաբար ինչ որ ար-
դէն գուշակած էինք՝ երկու երեք տարի առաջ մեր խմբագրական յօդուածներով կաթողիկոսական խնդրոյն առթիւ։ Այդ նամակ-
ներէն մին կը հրատարակենք .

Ազնիւ Խմբագիր Արեւելեան Մամուլ .
Մի տարի առաջ շատ մեծ է-
ին մեր կովկասեան Հայոց յո-
սերն :

Մենք կարծում էինք թէ Ռուսիոյ տէրութիւնն աղաւա-
թիւն տալով մեզ՝ մեր Ազգի ի-
րաւանց համաձայն մեր ուղած կաթողիկոսն ընտրելու, անպա-
ճառ պիտի մեր ճշգրտներն եւս բացուին և մեր Ազգային գործ-
քերն կարգադրուին .
Աւա՛ղ, ի դեբեւ ելան մեր ակնկալութիւնքն. ոչ մեր ընտրած Կաթողիկոսն մեզ տրուեցաւ և ոչ մեր դպրոցներն բացուե-
ցան .
Այսօր մեր Կովկասեան Հայք խոր տուգի մէջ են. մեր աչքով տեսնում ենք մեր Ազգի և Եկե-
ղեցւոյ կորստեան վտանգն. ոչ ձայն կարող ենք բարձրացնել և ոչ իրաւունք պահանջել. մեր լայն ու սղըն անգամ արգիլուած է. ինչպէս որ լացող երախային եւս անելու համար շատ անգամ գը-
լին տալիս են, ճիշտ այսպէս է մեր վիճակն .
Մեր Կովկասի Հայ լրագիրներն մի տող անգամ կարող չեն գրել Հայոց նեղ վիճակի վրայ .
Ես էլ որ գրում եմ, շատ յոյս չունիմ որ գիրս ձեռքդ պիտի հասնի, ինչու որ շատ անգամ անդրասահման նամակներն բա-
նում են .
Երանի՛ թէ հասնէր և Արե-
ւելեան Մամուլ մէջ տպուելով՝ Պօլսեցիք իմանային թէ ինչ ձիւն բերին Ազգի գլխին .
Երբոր Ռուսիոյ Տէրութիւնն Ազգի ընտրած Կաթողիկոսին տեղ Մակարի անունն յերեւան հանեց, Կովկասեան Հայք խօսին իմացան որ խնդիրն առաջուց եփուած է Պօլսոյ Պատրիարքին հետ . բայց յոյսով էին թէ Ազ-
գային իրաւանց բոլոր ուժով, և այս դիմադրութեամբ, ոչ միայն կաթողիկոսական այլ և դպրոցա-
կան խնդիրն պիտի լուծուէր, յօ-
գուտ Ազգին. վասն զի Ռուսիոյ Տէրութիւնն՝ Տաճկաստանի Հայոց սիրտն միշտ գրաւելու պէտք ու-
նի իր քաղաքական նպատակներէ համար .
Սակայն երեսփոխանութիւնն բոլորովին Հայոց Ազգի և Եկե-
ղեցւոյ իրաւանց և շահուց հա-
կաւակ վարուեցաւ և Կովկասեան Հայոց յոյսն ու ակնկալու-
թիւններն մասնեց Հիւսիսային հովերուն .
Ահա՛ այսօր այդ անխահմու-

թեան ծանր հետեւանքն է, ո-
րուն ենթարկուած են Կովկաս-
եան Հայք .
Ժողովուրդն Տաճկաստանի Պատրիարքէն ու ժողովներէն իս-
պառ յուսահատուած է և ցըր-
տացած . Մակարն է՝ արդէն Տէ-
րութեան կոյր կամակատար, իր մենտորներն ու մանկաւիկներն պապանձած և շուարած .
Այս ամենն գիտէին Ս. Էջմի-
ածնի Պատգամաւորը, և Մակա-
րին մի քուէ անգամ չտուին .
Գիտէին որ նա Ազգ կառավարե-
լու կարողութիւն չունի, բանդի
թիֆլիզի մէջ տեսած էին իր ա-
ռաջնորդութիւնն . Գիտէին որ
նա ռուսներ չունի, քաղաքագի-
տութիւն չունի և դպրոցական
խնդիրն հասկնալու չափ անգամ
կարողութիւն .
Գիտէին որ նա միշտ գործիք
պիտի լինի այլոց ձեռքն, գիտէին
մահաւանդ որ նա ազգասիրու-
թիւն չունի . անվհեր սիրտ չու-
նի իր ազգի օգտին համար
ամեն անձնական վտանգ յանձն
առնու . Բայց արի տես Հայոց
Ազգի անբաղդութիւնն, որ Պօլ-
սոյ Պատրիարքն ու իր ժողովն
համաձայնեցան Ռուսիոյ կամքին
և Մակարի կաթողիկոսութիւնն
ընդունեցին կամ, աւելի լաւ է
ասել, Կովկասեան Հայոց տունն
քանդեցին . որոնք այսօր սոսկում
են թէ՛ ինչ պիտի լինի իրենց
վերջն, եթէ Հայոց դպրոցներն
բացուին իբրեւ Ռուսիոյ դպրոց-
ներ, մի միայն քանի մի տարի
ձեւի համար Հայոց կրօնքի և
լեզուի դասերն պահելով .
Արդէն զինուորագրութեան
խնդիրն եւս յուղուած է և ահա
Հայոց նոր ուժերն հետզհետէ
պիտի ռուսանան .
Հաւատացէ՛ք, ազնիւ Խմբա-
գիր, որ այս Ազգային սոսկալի
հարուածին առթիւ Պօլսոյ Պատ-
րիարքն ու երեսփոխանութիւնն
են, որոնք այսօր թերեւս ամօ-
թահար, կարող չեն ձայն անգամ
բարձրացնել իրենց եղբարց վը-
տանդին համար .
Հաւատացէ՛ք որ Կովկասեան
Հայոց այն մասն որ ՋԱԳԻՆ հա-
մար խորհում է, այն լժամանակ
խօսին հասկցաւ որ կաթողիկո-
սութեան խնդրոյն համար խաղ
պիտի խաղացուի Պօլսոյ մէջ, երբ
պատրիարքական ընտրութեան

միջոցին Սիւսն պէյլի և Նուրեան
էֆէնտու ձեռքով Մեղքիսեղեկ
Եպիսկոպոսի ի հօրէ հպատակու-
թեան խնդիրն յուղուեցաւ .
Այն օրէն իմացուեցաւ թէ
հոն ո՛ր տեղէն է փչում և Պօլսոյ
ժողովն ո՛ւր է գլխում . Յարու-
թիւն Սրբազանի պատրիարքու-
թիւնն մի պատրաստութիւն էր
կաթողիկոսական խնդրոյ տա-
պալման . պատրաստութիւն, ու-
րոյ պատրաստողները շատերն
անգիտակ էին գործոյն .
Այն մարդիկն որոնք ջնջեցին
Մեղքիսեղեկի տնունն պատրի-
արքական ընտրելաց ցանկից,
նոքա չէին հաւատում որ Մեղ-
քիսեղեկ կարող է կաթողիկոս
ընտրուիլ, երբ ընտրուեցաւ, նո-
քա դարացած . . .
նոքա չի՞ղին Ռուսիոյ փաստա-
բանդ Մակարին համար, նոքա
իրանք փաստաբանեցին, էջմիած-
նի Համագային Պատգամաւո-
րութիւնն անարգեցին (որ միա-
ձայնութեամբ Մեղքիսեղեկին
տուած էր իր քուէն) նոքա Ազգի
դարաւոր իրաւունքն ոտնակոխե-
ցին . Ռուսիոյ Յարին կամաց հը-
պատակեցան և Կովկասեան Հա-
յոց դառն վիճակին պատճառ ե-
ղան .
Դառն վիճակ եմ առում, Ազ-
նիւ Խմբագիր, և հաւատացէ՛ք
որ սրտիցս արին է հոսում .
Եթէ Աստուծոյ այցելութիւնն
չհասնի, մենք իսպառ կորած
ենք, կորած ենք եկեղեցիով, կո-
րած ենք լեզուով, կորած ենք
ազգութեամբ, աւանդութեամբ, քր-
թանապատուութեամբ և ամեն
բանով, ինչ որ պէտք էր մեզ
աշխարհիս երեսին մեր Հայու-
թիւնն պահպանելու համար .
Արտասուքով վերջացնում և
փակում եմ գիրս որ բոլոր Կով-
կասու Հայոց ձայնն է .
Ճանաչեցէ՛ք Օսմանեան բա-
րեխամ Տէրութեան յարդն ու
պատիւն .
. . .

Թիֆլիս, 10 յուլիս 86
(Արեւելեան Մամուլ)

ՀԱՅ ԲՈՂՈՒԹԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Մ Ի Ո Ի Թ Ե Ա Ն Խ Ն Դ Ի Ր Ը

— 0 —

Չմիւռնիւ 10 սեպտ. 86

... Խմբագիր Հայրենիք օրա-
գրոյ .

Սոյն կարծիք տեսութիւնս
կ'ուղղեմ մեծարելի օրագրոյդ ի
շնորհակա Սրբեկէք օրագրոյն՝
որուն հրատարակման մասին ար-
գէն շնորհակալութիւնս մատու-
ցանելու կը փութամ ի սրտէ :

ՍՏԵՓԱՆ ՎՐԺ. ԱՐԻՆԵԱՆ

Հայրենիք լրագրոյ օգոստ. ամսոյ
թիւերումէջ շարունակութեամբ «Ազ-
գային տեսութիւն և խնդիր միու-
թեան Հայ բողոքականաց» վերնա-
գրով կարեւոր յօդուած մը կարգա-
լու բաղդատութիւնն ունեցայ՝ իւ-
րեւ պատասխանի Արեւելք օրագրոյ :
Սակայն կարծեմ աւելորդ չհամար-
ուիր հարցում մը մեր կողմէ ուղղել
թէ, ինչո՞ւ համար պաշտօնապէս
դատ աղագայեցողութիւն մը կազմելու
յօժարեցան Բողոքականք, եթէ ազ-
գայնութենէ անջակտելի մնալու վա-
ստիւն ունէին արդէն : — Յայտնի էր
թէ անհնար էր այն, քանի որ մեր
ազգայնութեան ոգին ոչ թէ լոկ Հայ
անուան ու լեզուին հետ կապուած
էր, այլ առաւել եկեղեցիին, որով
ցորդ գոյութիւն մ'ունենալը կը ներ-
կայացնէ ազգերու կարգին մէջ :

Հետեւաբար մեր ազգային ներ-
կայացուցիչն սոսկ հոգեւորականաց
դասէն ընտրուելու հարկին մէջ ըլլա-
լով, և ոչ թէ Բողոքականաց պէս աշ-
խարհականաց դասէն, բնական է որ
ի հոգեւորէն բաժնուող մը պէտք է
բաժնուի նաեւ ի մարմնաւորէն : մա-
նաւանդ որ անոնց Ազգապետութիւն
ըստած պաշտօնէութեան մէջ կը
պարունակին հարիւրաւոր յարան-
ուանական բաժանումներ՝ ըստ հոգե-
ւորին, որոնք զիրար կը հալա-
ծեն, զիրար մոլորեալ կը սեպեն և
զիրար ի կորուստ կը դատապարտեն :
որուն օրինակներն անպակաս են ի
Պօլիս, ինչպէս Երիցականներ, Աշա-
կերաններ, Մկրտիչեաններ, Գուէյ-
քըներ, Մորմոններ, ո՞վ գիտէ դեռ
ինչքեր և ինչ անուններ, նաեւ ինչ
բաժանումներ, որոնք շարունակ կը
բարեւեն զմեզ, և մի անուամբ միայն
կը յորժորդուին ընդ իշխանութեամբ
աշխարհական աղագայեցողի մը :

Օսմ. բարեխնամ կառավարութիւ-
նը ցարդ զմեզ սոսկ կրօնական հա-
տարակութիւն մը նկատելով, և մեր
ներքին գործոց վարչական եղանակ-
ները չզփոխելու և ապագայ խառ-
նակութեանց առաջն անշուշտ համար
կանխատեսած է իւր ստորաբաժա-
նումներն ընել, մեր անցադրոց և
ուրիշ պաշտօնական գործածոց մէջ
«Նորմէնի մէջգէտիւն» և «Բրօթէ-
թեան մէջգէտիւն» «Գաթօնք մէս-
հէպիւն» և այլն անունները նը-
շանակելով : Չմիւռնիոյ մէջ ալ կան Ե-
րիցական, Մկրտիչեան և այլ բաժա-
նումներ, որք աղագայեցող մ'ունին և
որոյ պաշտպանութեան ներքեւ կը
գտնուին առ հատարակ թէ՛ Հայ,
թէ՛ Յոյն և թէ Հրեայ բողոքականք :
սակայն ասոնցմէ զատ կան նաեւ Ե-
րիցական եկեղեցւոյ անդամներ ալ, ո-
րոնք Լուսաւորչական աղագային ար-
ձանագրութեան մէջ անուն ունին :
ինչպէս նաեւ Մկրտիչեաններ՝ որք
Բողոքական չենք կ'ըսեն և Լուսա-
ւորչական աղագայնութեան մէջ ար-
ձանագրութիւններն կը պահուի, զորս

ի պաշտօնէ Բողոքական աղագայե-
ս մը չճանչեր և անոնց ու է գործոց ալ
միջամուխ չլինիր : Հետեւաբար այս-
պիսեաց՝ որք ճամբորդութիւն ըրած
ատեններն իսկ աղագային վիճակագրու-
թեամբ իրենց անցադիր կ'առնուն
իրեւ «Նորմէնի մէջգէտիւն» նշա-
նակուելով, Լուսաւորչական անուն
պիտի տանք թէ Բողոքական : Ըստ
մեզ, ասոնք «կէսկէսներ» են, որք ա-
ւելի երկիւղ կ'ազդեն մեզ՝ քան բուն
բաժանեալ Բողոքականները : վասն
զի սոսկ անուամբ Լուսաւորչական
ըլլալով, իրենց բոլոր գործոց մէջ
թշնամի են աղագային սուրբ կրօնի և
միութեան և խառնուելով մեր հետ
Ամերիկեան կրօնային նոր քաղաքա-
վարութեան մը ձեւին տակ, Հայ ե-
կեղեցւոյ փառախին մէջ ընտանեկան
ու մտերմական յարաբերութիւններ
հաստատելով՝ ընդհանուր մոլորու-
թիւն տարածելու և ազգը պառակ-
տելով ցիր ու ցան ընելու գոյնը ու-
նին :

Այսպիսի ծերութիւն կողմէ, մնաց-
եալը աւելի խոհուն մտքերու կը թո-
ղում երեւակայել, ինչ որ երկարամ-
եայ փորձեր սովորեցուցած են մեզ
արդէն :

Այս, պահ մը թող լռեն օտար-
ները և խօսին ճշմարիտ Հայերը :

Կրօնքն է կապը ճշմարիտ Հայուն
նա պահեց զմեզ մինչ ցարդ հաս-
տատուն, Չունինք մենք գրօշ առ ի միութիւն
Միայն կրօնի կանգնի Հայութիւն :

Անոնք որ թողին կրօնքը Հայուն
Տուն օտարին խնամութիւն,
Մեռան ու կորան կ'ըսէ պատմութիւն
Հայեր արթնցէ ի դեռութիւն :

ԽԱՌՆԱԼ ՈՒՐԵՐ

— 0 —

Կայսերական հրամանաւ՝
Րուսիոյ Պէյլէրպէյի աստի-
ճան տրուեցաւ Պիղայի կառավա-
րիչ Զիվէր փաշայի :

Իւլայի Բ. աստիճան տրուե-
ցաւ Հանքաց և անտառաց ժո-
ղովոյ անդամ Նազիֆ պէյի :

Միւթէմայիլի Բ. աստիճան
տրուեցաւ Կրէտէի վարչական ժո-
ղովոյ անդամ Գուլումը զատէ
խմայիլ Էֆէնտիի :

— Բ. կարգի Մէծիտիյէ պատ-
ուանչան տրուեցաւ Սէլանիկի
կուսակալութեան օգնական Ահ-
մէտ փաշայի :

— Այսօր Մուհարէմի սկիզբն
լինելով կառավարական բոլոր
պաշտօնատուներ գոց պիտի լինին
և Նախարարք, Իւլէմայք և այլ
բարձրաստիճան անձինք կայսե-
րական պալատը պիտի երթան
նոր տարւոյ առթիւ վեհ. Սուլ-
թանը շնորհաւորելու համար :

— Եգիպտոսի Օսմ. Բոսիւէր
Ղազի Ահմէտ Մուխթար փաշա և
Սըր Հ. Տ. Ուուֆ անցեալ հինգ-
շաբթի Ալէքսանդրիոյ մէջ երկար
խորհրդակցութիւն մ'ունեցեր են
Խոսիլ Բարձր Թէվֆիդ փաշայի
հետ :

— Գաղթականաց յանձնաժո-
ղովոյ նախագահ Րիզա փաշա
վեհ. Սուլթանին շնորհակալու-
թիւն յայտնելու համար երէկ
կայսերական պալատը դնաց և
Ն. Կ. վեհափառութեան մեծա-
րանաց արժանացաւ :

— Ընդհ. պարտուց վարչու-
թեան անօրէններէն Պ. Բիւր երէկ

Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ
Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Գեամիլ
խաշայի հետ :

— Հանրային պարտուց վար-
ութեան ժողովոյն Աւստրիացի
պատուիրակ Պ. Չիլէտէնէք նախ-
նթաց օր վիէննա ուղեւորեցաւ
իրկանեայ արձակուրդով :

— Ղազի Ահմէտ Մուխթար
եաշա Աստեղագիտութեան վրայ
օրինած իւր երկասիրութենէն
փրնակ մը Անգլիոյ Թագուհւոյն
նուիրելով, այս վերջինը շնորհա-
կալութեան ինքնագիր նամակ
ը ուղղեր և Սկոտլանդ վրայ գը-
րած իւր գործէն օրինակ մը նը-
սիրեր է անոր :

— Պեղոպոնտի արկածելոց
ինպաստ 450,000 Փր. հանգա-
նակուեր է ցարդ : Լօնտրայի Լօրտ
քաղաքապետին նախաձեռնու-
թեամբ 50,000 Փր. հանգանակ-
ուեր է :

Հելլենական կառավարութիւ-
նը օրօշեր է 3,000 տնակ շինել,
որոց համար 750,000 Փր. պիտի
ծախսուի :

— Սէլանիկէն գունդ մը հետե-
ւակցօր և 12 լեռնային թնդա-
նօթ Սէրիանուպօլիս զրկուե-
ցան :

Վէյսէլ փաշայի հրամանաւ
Արիանուպօլսոյ ամրութիւնները
նորոգուել սկսեց են : Մեծաքա-
նակ զէնք և մթերք մայրաքաղա-
քէս շարունակ Արիանուպօլիս
կը զրկուին :

— Գահիրէի մէջ տետրակ մը
բռնուելով որոյ անունն էր «Թուր-
քիոյ անցեալը, ներկայն և ապա-
գան» Գահիրէի անգլիական հիւ-
պատուք սոյն ատարակին բոլոր
օրինակները գնեց է : Սոյն գոր-
ծին հեղինակը Անգլիացի մէ :

— Բեթրապուրի Օսմ. դեռ-
պան Դաբիր փաշա մայրաքաղաքէս
պիտի մեկնի իւր պաշտօնատե-
ղին վերադառնալու համար, երբ
Ռուսիոյ գահաժառանգ իշխանը
մայրաքաղաքս հասնի :

— Անգլիոյ դեռպանտան Ա.
քարտուղար Պ. Ֆան և Սըր Սան-
տիսըն Բ. Դուռը և դանաղան
պաշտօնատուներն երթալով Է-
տիմպուրկի դքսին այցեւորմանը
յանձնեցին Մեծ-Եպարքոսին,
նախարարաց և բարձրաստիճան
պաշտօնատարաց ի փոխարէն նո-
ցա առ դուքսն ըրած այցելու-
թեանց :

— Հանրօգուտ շինութեանց նա-
խարարութեան կողմէ Պ. Բրէսէլի
հրաւէր եղած էր մայրաքաղաքս
գալու և փոքր Ասիոյ երկաթուղ-
ւոյ շինութեան ծրագիրը ներկա-
յելու համար : Պ. Բրէսէլ պա-
տասխաներ է թէ հոկտ. 15ին
մայրաքաղաքս պիտի գտնուի :

— Բրէսէլի պիտի ընկերակցի
եղեր Գերմանացի անուանի ելմը-
տագէտ մը :

— Լէվընթ կ'ըսէ թէ Սիւրվրիդ
անգլիական դրօսմանը դաշաբ-
թու մայրաքաղաքս պիտի գայ և
Սըր Թորընթըն հոկտ. 10ին կիրա-
կի օր պիտի մեկնի մայրաքաղա-
քէս :

— Սէրպիոյ արժատական կու-
սակցութեան պետ Պ. Բերա թէս-

տօրովիչ այս օրերս Սօֆիա եր-
թալով, Պ. Սթամպուլօֆի, Ռա-
տոլլաօֆի, Գարալէլօֆի, և ըս-
լալէլօֆի հետ տեսակցեր է,
յետոյ Պէլիրատ վերադարձեր է :

— Սերպիական, Պուլկարական
և Ռուսական լեզուաւ նոր լը-
րագիր մը սկսեց է հրատարակ-
ուիլ Պուքրէշի մէջ :

— Հունգարիոյ նախարարա-
պետ Պ. Թիւձա ուրբաթ և շաբաթ
օրերը Գանձօքի կոմսին հետ եր-
կար տեսակցութիւն մը ունեցեր
է, պատասխանելու համար այն
հարցմանց որ տեղի ունեցան
Հունգարիոյ խորհրդարանին մէջ
Պուլկարական գործոց նկատմամբ :
Հաւանական է որ Պ. Թիւձա կա-
րեւոր ատենաբանութիւն մը ընէ :

— Կոմս Գամանտոյի Պանքայի
Բ. Տնօրէն վերթօր էֆէնտի Ֆը-
շանտուութեան հանդէսը տեղի
ունեցաւ մայրաքաղաքիս երեւելի
վաճառականներէն Պ. Գոհէնի
դուստր օր. Գոհէնի հետ :

— Յունաստանի Թագաւորը
Բօքէնհայի մէջ մեծ պանդոկ մը
գնեց է, և կը կարծուի թէ քիչ
ատենէն հրաժարելու մտադիր է :
Իւր վերջին այցելութիւնն ի Բեդ-
րապուրկ այս դիտաւորութեան
հետ անջութիւն ունի :

Աթէնքի լրագիրք կը ծանու-
ցանեն թէ Թագաւորը ու թա-
գուհին, գահաժառանգ իշխանը
և արքայական ամբողջ ընտանիքը
Ժօր իշխանէն դատ, ամսոյս 27
ին Գոքէնհակէն պիտի մեկնէին :
Լրագիրք կը կարծէ թէ արքա-
յական ընտանիքը քանի մը օր
փարիզ պիտի մնայ, յետոյ իւր
ճամբան պիտի շարունակէ Աթէնք
երթալու համար :

— Երէկ մինչև ուշ ատեն ոչ
Հավասի և ոչ Ռիւթէրի հեռա-
գիր եկած էր :

— Երէկ դրած էինք թէ Ռուբէն
էֆ. Ռուբինեան Սեբաստիոյ մէջ
մէջ գտած 40-50 միլիոն ոսկոյ
գանձին վերաբերեալ բոլոր թղթերը
Գանձուք նախարարին կողմէ կրթու-
թեան նախարար Միւնիֆ փաշայի
զրկուեր են :

Միւս կողմէ կը տեղեկանամք թէ
Ռուբէն էֆ. Ռուբինեան՝ մի քանի
աղբեցիկ անձանց միջնորդութեամբ
Եւրոպի պալատի ալ դիմումներ ըրեր
է՝ իւր գիւղերը մինչև վեհ. Սուլթա-
նին ականջը հասցնելու համար :

Յամենայն սրտէ կը մտնէ մը որ
Ռուբինեան Էֆէնտիի սոյն յայտնու-
թիւնը ժամ առաջ իրականանայ, որ-
մէ մեծապէս պիտի օգտին թէ՛ եր-
կրը և թէ՛ նոյն ինքն Ռուբինեան է-
ֆէնտի :

— Երէկ իրիկուն Պալատէն վեր
Ասլան իսկէլէսին 30 տարեկան
խեղդուած Յոյնի մը դիակը գըտ-
նուեր է :

ԱԶԳԱՅԻՆ ՈՒՐԵՐ

Կրօն. ժողով գումարեցաւ ե-
րէկ ի Պատրիարքարան ընդ նա-
խագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատ-
րիարք Հօր և ատենապետու-
թեամբ Գեր. Հմայեակ Սրբազանի
ի ներկայութեան 40 անդամոց :

1. Ժողովը տեղեկանալով որ
իւր նախորդը Ընթալարանի մը
հաստատութեան համար ծրագիր
մը մատուցած է Աղբ. ժողովոյ,

հաւանութեամբ թառն ժողովոյ, և առկայն Ազգ. ժողովը Համա-րակալութեան և Չեռնհասութեան միացեալ գիւտնաց յղած է ի նախաքննութիւն ուր կը մը-նայ ցարգ. նոյնպէս ժողովը նը-կատելով որ եկեղեցականաց նիւ-թական վիճակի բարւոքման հետ-անհրաժեշտ է նաև անոնց բարո-յական վիճակը բարւոքել, այն է ուսեալ քահանայներ հասցնել, որոշեց ընծայարանի խնդիրը վե-րըստին ձեռք առնուլ և թառն ժողովոյ հաւանութիւնն ստանա-լէ վերջը Ազգ. ժողովէն խնդրել որ ընծայարանի բացման համար հարկ եղած արտօնութիւնը շնոր-հէ, հիմ թանկելով նախորդ կրօն. ժողովոյ գծած շաւիղը:

2. Ժողովը ծխացոյցի խնդրոյն առիպողութիւն աւելով որոշեց յանձնարարել Պատրիարքական Գեր. փոխանորդին որ արգելէ կատարել նշանադրութիւնն այն քահանայից որք իրենց ծխացոյցը Պատրիարքարան բերել չեն յո-ժարիր:

3. Ն Տաղաւարեան էֆ. յո-րինած բնական Պատմութեան գառագորքի մասին լրագրաց ու-մանց գիտողութիւնները նկատողութեան առնելով յանձնարարեց Քառամական խորհրդոյ որպէս զի այսպիսի գառական գրեանց մասին աւելի խնամք և զգուշու-թիւն ի գործ դնէ այսուհետեւ:

4. Կրօն. ժողովը տեղեկանալով որ Էջմիածնէն Կարին բերուած Ս. Միլենոսի հանգիստաւոր օրհնու-թիւն և ուրիշ խել մը արարողու-թիւններ կատարուել են սոյն քա-ղաքին մէջ, որոշեց ազդարարու-թիւն ուղղել Կարնոյ Գեր. Առաջ-նորդին որպէս զի այսպիսի ան-

սովոր ցոյցեր որք հակառակ են Հայաստանեայց եկեղեցւոյ կար-գաց և կանոնաց, ուրիշ անգամ չկրկնուին:

Ժողովը առնցմէ դատ 12 մաս-նաւոր խնդիրներ եւս տնօրինեց:

Քաղ. ժողովը իւր վերջին նըս-տին մէջ որոշեց ի թասգիւղի Ժո-ղովորեան հանրագիրը նկատողութեան առնելով առժամանակ-եայ թաղ. խորհուրդ մը կարգել, ցնոր տնօրէնութիւն եկեղեցւոյ գործերն վարելու համար, և թա-ղին Գեր. քարողչին յանձնել է ընտրելեաց ցուցակ մը պատրաս-տել իսկ թաղեցւոց հանրագրին նկատառումն վերապահել է յա-ռաջիկային:

Վսեմ. Նուրեան էֆ. ծանուցել է ժողովոյն թէ Ղալաթիոյ բակին մէջ սկսուած շինութեանց պատ-ճառաւ կարելի չլինելով կեդր. վարժարանի բացումն սլաշտնա-կան կերպով կատարել, վարժա-րանի խնամակալութեան հետ համախոհ սոյն գործողութիւնն յետաձգուած է ցաւարտ շին-ուածոց բայց որպէս զի ուսանողը չցրուին, դասախօսութիւնը սկսու-ած են այժմէն:

Ժողովը գոհ եղել է սոյն տե-կութենէն:

Ելեւմտից տեսչութիւնը և Տնտես. խորհուրդն Բերայի Թաղ. խորհրդոյ և անոր այլ և այլ ճիւղ-երուն մատակարարութեան հա-չիւններն քննած և արդիւնքը տեղեկագրած լինելով, ժողովը նկատողութեան առեւ է մա-տուցեալ տեղեկագիրը, և վերա-հասու լինելով որ Թաղ. խորհրդոյ հաչիւններն օրինաւոր վիճակի մէջ

են, և արդիւնաւոր եղած է անոր պաշտօնավարութիւնը, որոշեց է իւր շնորհակալութիւնն յայտնել առ Թաղ. խորհուրդն թէ իւր և թէ թեւակից ճիւղերուն մատու-ցած ծառայութեանցն համար:

Գաղափարի Առաջ-Տեղապահին գրութենէն Քաղ. ժողովը տեղե-կանալով որ Նալը խանի հրկիզ-եալ ազգայինք իրենց եկեղեցին և դպրոցը վերաշինելու ձեռնար-կած են, բայց իրենց նիւթական միջոցներն չներելով բովանդակ ծախքն ինքնովի հոգալ, ձեռնաը-ւութեան կը կարօտին, որոշեց է Տնտես. խորհրդոյ յանձնել որ ճշդէ հանդանակելի գումարն, և հարկ եղած ապահովութիւններն առանալէ յետոյ, ժապաւինեալ տուժար մը յանձնէ, որոշեալ քա-նակութեամբ նպաստ հանդանա-կելու համար:

Շապին Գարահիսարի Առաջ-նորդին կողմէ Պատրիարքարան քաշուած հեռագիր մը կը ծա-նուցանէ թէ սեպտ. 13ի չաքաթ գիշեր սոսկալի հրդեհ մը ծագե-լով, քաղաքին մէջ 900 տուն և խանութ հրոյ ճարակ եղել են: Ասոնց մէջ կը գտնուին եկեղեցի, դպրոց, մզկիթ և այլ կարեւոր շէն-քեր: Մեծ մասը կարասեօք հան-դերձ այրել են:

Հեռագիրը կը ծանուցանէ թէ 2,000ի չափ անձինք անպատասպար և առանց հացի մնացել են. հե-տեւաբար անմիջական օգնու-թիւն կը խնդրէ:

Ս. Պատրիարք Հայրը սոյն տը-լուր դէպքը ներքին գործոց վսեմ. Նախարարին հաղորդելով, կայսերական կառավարութեան

գթութիւնը խնդրեց ի նպաստ գործող հրկիզեց:

Եգիպտոսի Առաջնորդ Գեր. Տ. Մատթէոս Ս. եպիսկ իզմիրեան որ ամիսէ մ'ի վեր Ալէքսանդրիա կը գտնուէր Խորին պատճառաւ, Գահիրէ վերադարձել է:

Հ Ն Չ Ա Կ

Հրատարակուեցաւ Բ. հատո-րին 3 տերը:

ՀԵՌԱԳԻՐ

Փարիզ 29 սեպտ.

Երէկ Թուլուզի քաղաքագե-տութեան կողմէ ի պատիւ նա-խարարագետ Պ. աբ Յրէսինէի տրուած փառաւոր կոչումըի մը առթիւ այս վերջինը իրաց ներ-կայ վիճակին վրայ ատենաբանու-թիւն մ'ըրաւ:

«Ատենաբանը խորհուրդ տը-ւաւ որ բոլոր Հանրապետականք միանան, գրգռել խնդիրներէ ըզ-գուշանան և իրական բարենո-րոգմանց մանաւանդ երմտական բնութիւն ունեցող խնդիրներու մէջ աշխատին:

«Յրանսա խաղաղութիւն կ'ուզէ. սակայն այնպիսի խաղա-ղութիւն մը որ իւր արժանապա-տուութեան չլքասէ. իբր մեծ տէրութիւն ունեցած իւր դիրքը խախտել չուզէր. ինչ ինչ խըն-դիրներու մէջ, իւր միջամտու-թիւնն պէտք է զգուշաւոր լինի. բայց երբ իւր շահերը կը վտան-գին, յայնժամ պէտք է ազ-գուութեամբ գործէ. եթէ իւր պատիւը և արժանապատուու-թիւնը վտանգի ենթարկին, Յը-րանսա պարտաւոր է ամեն զո-հողութեանց պատրաստ լինի:

մեր յարաբերութիւնք ընդ մեծ տէրութիւնս փոխադարձ յարգանաց հիման վրայ հաստատուած են :

«Գաղթականութեանց խնդրոյն վրայ Պ. առ Յրէսինէ ըսաւ թէ կառավարութիւնը իրեն կանոն ըրած է նոր երկիրներ չգրաւել, այլ իւր արդէն ունեցած սեփականութիւնքը պահպանել : »

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

— 0 —

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԻ

Հատոր Ա.

Կենդանային Հիւսուածաբանութիւն

Մարդկային Կազմախօսութիւն ու Բնախօսութիւն

Աշխատասիրեաց Ն. Տադևոսեան

Այս գիրքը չորս 400 մեծագիր երեսներէ կը բաղկանայ. տպագրութիւնը խիստ մաքուր է, 226 գեղեցիկ նուրբ պատկերներով զարդարուած, որոց մասին հեղինակն որ և է զոհողութիւն չէ խնայած և որք կարի իմն կը դիւրացնեն ուսումն :

Կեդրոնատեղին է Արամեան գրատունն ի Պահէ գաբու Համարիէ ճատտէսի թիւ 34. գինն է 40 դր.

ՕՆԱՆՈՒ ՄԵՂՔԸ

Հատոր

ԳԻՋԱԿԱՆ ԱԽՏԵՐՈՒ ՀԵՏԵԻԱՆՔՆԵՐ Թարգմանեց ի Գաղղիերէնէ

Ն. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

Բ. Տպագր. պատկերազարդ. Ազգային նշանաւոր բժշկի մը քննադատական ընտիր նամակովը :

Սոյն ընտիր առողջարանութիւնը՝ խնամով սրբազրուած և պատկերազարդ՝ արժանի է ամեն հասակի ըն-

թերցման : Կեդրոնատեղին է Ջարդարեան գրատուն. կը գտնուի ամեն Հայ գրավաճառաց քով, գին 6 դր. :

ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԳ

Ի ՊԵՏԱ ԱԶԳ. ՎԱՐՃԱՐԱՆԱՅ

Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մրաքրեայ եւ ճոխացեայ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՅ

Գ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՆԱՏԱՆԱՆ Արամեան

Քաջ երկրաչափ եւ աշխարհագր. Գէոք. Գէոք. Գ. Ասլանեանի սոյն կարեւոր դասագիրքն, այնքան որ մեծ ընդունելութիւն գտաւ ամէն ազգային վարժարաններէ, այս անգամ երկրորդ տպագրութեամբ կ'ընծայուի ի լոյս :

Սոյն երկրորդ տպագրութիւնն առաջնոյն վրայ ունի մեծ առաւելութիւններ : Ոչ միայն կը պարունակէ զանազան պատկերներ, այլ և բազում պատմական ու աշխարհագրական, բնական եւ քաղաքական գիտելիք ճոխացեալ է, այնպէս որ սոյն դասագրքի օգտակարութիւնն մեծապէս աւելցած է առանց կարեւոր փոփոխութիւն մ'ըլլալու գրնոյն վրայ :

Ասլանեան աշխարհագրութեան սոյն երկրորդ տպին մի այլ յոյժ կարեւոր տարբերութիւն կը կայանայ յայնմ զի մասնաւոր խնամով խօսուած է անդ թուրքիոյ քաղաքական աշխարհագրութեան վրայ, որոյ մասին հեղինակն կ'աւանդէ լիութիւն ու մանրամասն ծանօթութիւններ, մեծաւ մասամբ արդիւնք իւր մասնագիտութեան եւ մեր երկրի

այլ եւ այլ կողմերն իւր ըրած ուղեւորութեանց :

Գին 3 դահեկան

Կեդրոնատեղին է Գ. Պաղտատեան տպարանը :

ՆՈՐ ՔԵՐԱԿԱՆ ՃՐԱՆՍԵՐԷՆ

Հանդերձ Հայերէն բացատրութեամբ

Ի պէտս ազգային վարժարանաց և ինքնընտել ուսանողաց

Յօրինեց Բ. Մ. Պօպանեան

Կեդրոնատեղին է Ջագմագճըլար եօզուչի տակ Յակոբեան խանի գէմ թիւ 56՝ տեսարակի և թղթի վաճառատունն : Կը ծախուի նաեւ բոլոր գրավաճառաց քով ի գին 60 փոյի :

ՎԱՐՔ ԵՐԵԵԼԻ ԱՐԱՆՑ

Պատկերազարդ հրատարակութիւն

Բաժանորդագրութիւն մը բացած ենք 100 թիւէ կազմեալ : Իւրաքանչիւր բաժնեգիրն է 10 դահեկան՝ 12 տետրի համար Բաժանորդագրութեան տեղիք են Պերպէրեանի տպագրատունը և Պօպանեան Մ. ՄՕԶԵԱՆ

ԴԻԻՑԱԶՈՒՆՔ ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՆ

Թարգմանիչ

Կ. Յ. ԳԱՐԱԿԻՆԻԱՆ

Սոյն նշանաւոր և հրահանգիչ գործը, զոր մաս առ մաս տպագրեցինք Բուքարեստի մէջ, այժմնոյն մեծութեամբ 220 երեսէ բաղկացեալ և 60 հատ գեղեցիկ պատկերներով զարդարեալ զատ գրքի ձևով եւս հրատարակուեցաւ, մաքուր և գեղեցիկ տպագրութեամբ :

Գիրքը՝ որ ձօնուած է Ազգային մեծանուն գրագէտ Տիար Մ. Մամուրեանի անունն, կը պարունակէ նաեւս սոյն նշանաւոր գրագէտին կենդանագիրն ու կենսագրութիւնը, որ ընթերցանութեան արժանի է :

Թղթակազմին գինն է 15 դր.

Կազմեալին » 18 »

Դպրոցաց համար մասնաւոր զեղչ կը լինի :

Եղիշէ Վ. Դուրեան

ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Հատոր

Ութ մասունք բանի

Հայերէն ֆերականութեան

Սոյն դասագիրքը նախնական մասն է Հեղինակին յօրինած «Ընթացք ի գրոց բարբառ» դասական գործոյն, որոյ Ա. և Բ. ասորիներն ի լոյս տեսած են արդէն :

Կը գտնուի բոլոր Հայ գրավաճառաց քով, գին 5 1/2 դահ. Հատ գնողաց Օ/Օին 10 զեղչ կը լինի :

Բ. ՊՕԶԱՃԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

Ջագմագճըլար, Սագա-Չէլմէի դիմացը թիւ 56

Սոյն նորահաստատ գրատան մէջ կը վաճառուին ամեն տեսակ հայերէն, թուրքերէն և ֆրանսերէն դասական գրեանք, ինչպէս նաեւ թղթեղէն և այլ տեսակ դպրոցական պիտոյք. գիները չափաւոր. գաւառական յանձնարարութիւնք կ'ընդունուին և ընդ փոյթ կը կատարուին դահացուցիչ պայմաններով :

ՎԱՅՐԿԵՆԱԿԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՅՅԵՏՈՄՍԻ

Լաւագոյն քառթօնի վրայ ամէն լեզուաւ կը պատրաստուի ի գին 100 հատը 10 դահ. պէտք ունեցողները պէտք է դիմեն Գ. Պաղտատեան տպարան, Յակոբեան խան 13 Կ. Պոլիս :

ՏԵՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ

Մ. Յ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ